ბატონო ლადო: “უნივერსიტეტს პირველი მიხეილ სააკაშვილი დაუპირისპირდა”

გაზეთი “ახალი თაობა” – 17 ივნისი, № 141, 2013

აკადემიკოსი ლადო პაპავა განათლების კანონთან დაკავშირებით ნაცმოძრაობის და გიგი თევზაძის გუნდის მხრიდან გაკეთებულ განცხადებებს პოლიტიკური ინტერესებით ხსნის. პაპავას თქმით, სააკაშვილის გუნდის წევრებს არ უნდათ უნივერსიტეტზე კონტროლი დაკარგონ.

ლადო პაპავას თქმით, მისთვის მისაღები არ არის უნივერსიტეტის რექტორის დანიშვნა, თუმცა გარდამავალი პერიოდისთვის ხელისუფლების ეს გადაწყვეტილება გასაგებია.

რა ამბიცია აქვს ლადო პაპავას, იქნება თუ არა ის უნივერსიტეტის არჩეული რექტორი და რატომ არ უნდა მას, რომ რესპუბლიკელების პოზიციამ განათლების კანონში ცვლილებების მიღებას შეუშალოს ხელი, – ამ საკითხების ირგვლივ გთავაზობთ ინტერვიუს აკადემიკოს ლადო პაპავასთან.

– ბატონო ლადო, მართლაც ასეთი საგანგაშოა ის საკანონმდებლო ცვლილებები, რომელიც პარლამენტმა პირველი მოსმენით მიიღო?

– დავიწყოთ იმით, რომ დაპირისპირება ხელისუფლებასა და უნივერსიტეტებს შორის თავის დროზე მიხეილ სააკაშვლმა დაიწყო. ეს იმით დასრულდა იმით, რომ უნივერსიტეტებიდან გაიდევნა არაერთი გამორჩეული პროფესორი. არ მინდა ვთქვა, რომ ის ვინც დარჩა, ყველა უღირსია, მაგრამ ძალიან ბერი ღირსეული პროფესორი გაიდევნა. ხდებოდა პრაქტიკულად ნაციონალებისადმი ლოიალურობის პრინციპებით უნივერსიტეტების ხელმძღვანელი ორგანოების დაკომპლექტება და შემდეგ ხელისუფლების წარმომადგენლების პრაქტიკულად კარნახით არჩევა ხელმძღვანელ თანამდებობებზე. ამან შელახა უნივერსიტეტის დამოუკიდებლობის იდეა. ნუ დაგავიწყდებათ, რომ სწორედ ხუბუამ შეიყვანა უნივერსიტეტში პოლიცია, რაც საერთოდ უნივერსიტეტის იდეას ეწინააღმდეგება. ამიტომ ხელისუფლების მხრიდან ზეწოლა, ეს იყო სტანდარტული მოდელი ქცევის, რომელიც ნაციონალური მოძრაობიდან მოდიოდა. ბუნებრივია დადგა საკითხი, რომ სიტუაცია აუცილებლად უნდა გაჯანსაღდეს.

– ობიექტურად აკრიტიკებს, იგივე გიგი თევზაძის გუნდი და საპარლამენტო უმცირესობა, რომ ახალი კანონი უნივერსიტეტის დამოუკიდებლობას ავტონომიურობას ართმევს?

– ეს გუნდი რომ გამოთქვამს პროტესტს, გასაგებია. განათლების სისტემამ ნაციონალების ხელში სერიოზული წნეხი განიცადა, რის შედეგადაც ნაციონალებმა თავიანთი სასურველი კადრები შეინარჩუნეს. ეს არ ნიშნავს, რომ ძალიან ბევრი პროფესორი იყო უნივერსიტეტში ნაციონალების მომხრე, მაგრამ არიან ადამიანები, რომლებიც ბუნებით მორჩილები არიან. ხშირად მსმენია ამ პროფესორებისგან საკმაოდ დიდი გულისტკივილი იმაზე, რაც უნივერსიტეტში ხდებოდა. ამ ვითარებაში, თქვენი სიტყვებით რომ ვთქვა, "თევზაძის გუნდმა" უნივერსიტეტები მოირგო თავის თავზე. შექმნეს თავისი აკადემიური საბჭოები, რომლებსაც თავისი თავი აარჩევინეს, შემდეგ საჯარო სამართლის იურიდული პირის სტატუსი შეცვალეს არამომგებიანი არაკომერციული ორგანიზაციის სტატუსით. ამით მათ მეტი დამოუკიდებლობა მოიპოვეს. ბატონებმა თევზაძემ, რატიანმა და ძმანმა მათმა პრემიერ-მინისტრ ნიკა გილაურს ხელი მოაწერინეს სამთავრობო გადაწყვეტილებაზე, რითაც ილია ჭავჭავაძის სახელობის უნივერსიტეტის დამფუძნებელი სახელმწიფოსთან ერთად თანაბარ წილში არის ასევე არაკომერციული არამომგებიანი ორგანზიაცია, რომელიც სწორედ ამ პირებმა დააფუძნეს. ამით პრაქტიკულად უნივერსიტეტის ფარული "პრივატიზაცია" განახორციელეს. ეხლა ამბობენ, რომ თუ ამ კანონს მივიღებთ, უნივერსიტეტის დამოუკიდებლობა ილახება. ფორმალურად ამ პირების ინტერესები ილახება, და არა უნივერსიტეტის ავტონომიურობა.

– თქვენი აზრით, ასეთი მკვეთრი თავდასხმის ობიექტი უნდა იყოს თუ არა განათლების ახალი კანონი, რომელსაც სრულად მხარს არც უმრავლესობა უჭერს?

– ნაციონალები, რა თქმა უნდა, თავს დაესხმებიან იმიტომ, რომ ამ კანონით იკარგება მათი გავლენა უნივერსტიტეტებზე. კანონპროექტში არის ჩანაწერი, რომ რექტორის მოვალეობის შემსრულებელს ნიშნავს პრემიერ-მინისტრი. მე, როგორც მეცნიერს და პროფესორს, რა თქმა უნდა, ეს ჩანაწერი არ მომწონს, მაგრამ მესმის ამ ჩანაწერის არსი. გეტყვით, რატომ. შექმნილი სიტუაციიდან, რაც არის უნივერსიტეტებში, შეიძლება ეს იყოს გამოსავალი, რომ დაინიშნოს რექტორის მოვალეობის შემსრულებელი, რომელიც გარკვეულწილად იმ დამახინჯებულ სტრუქტურას, რომელიც აქვს უნივერსტიტეტს, გამოასწორებს, მოამზადებს ახალ ლეგიტიმურ ორგანოებს,

რომ მართლა ლეგიტიმურად იქნას არჩეული ახალი რექტორი. უნდა დაკონკრეტებულიყო რა ვადით შეიძლებოდა დანიშნულიყო რექტორის მოვალეობის შემსრულებელი. როგორც ირკვევა ეს ვადა შეიძლება ექვსი თვით განისაზღვროს. ნაციონალები ყვირიან, როგორ შეიძლება რექტორი დაინიშნოსო, სინამდვილეში ინიშნმება რექტორის მოვალეობის შემსრულებელი. თუმცა ღია რჩება საკითხი იმის შესაებ, თუ ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტს ეს ჩანაწერი რამდენად შეეხება. კვიტაშვილმა უკვე განცხადება გააკეთა და გადადგა. შედეგეად რექტორის არჩევნები უკვე ოფიციალურად გამოცხადდა. 16 აგვისტოს არის დანიშნული არჩევნების ჩატარება. წარმოიდგინეთ პარლამენტში როგორი დაჩქარებული წესითაც არ უნდა მიიღონ კანონი, კვიტაშვილის გადაყენება უკვე არააქტუალურია. ეს კანონპროექტი კანონი რომ გახდეს, სააკაშვილს ხომ უნდა გადაუგზავნონ ხელმოსაწერად. სააკშვილი მაქსიმალურად გაწელავს დროს და ვეტოს დაადებს. ვეტო შემდეგ პარლამენტმა უნდა დაძლიოს. მოესწრება ეს არდადეგების დაწყებამდე?! უმრავლესობა რიგგარეშე სესიას მოითხოვს. მისცემს სააკაშვილი ამაზე თანხმობას? ამასობაში მოქმედი კანონის მიხედვით უნივერსიტეტში ტარდება არჩევნები. 16 აგვისტოს არჩეული იქნება უნივერსიტეტის რექტორად ადამიანი, რომელსაც აუცილებლად ექნება აკადემიურტი ხარისხი. მე ნამდვილად ვერ ვხვდები როგორ შეიძლება ეს პრობლემა დაძლიოს ქართულმა ოცნებამ.

– კანონის ასე დაჩქარებული წესით მიღება აუცილებელია?

– ჩემი აზრით დაგვიანებულიცაა. ყველაზე კარგი დრო ამ კანონპროექტის პარლამენტში შეტანის, იყო აპრილი, როდესაც კონსტიტუციური პრობლემები დაძლეულ იქნა მარტში. როცა გაირკვა, რომ სააკაშვილი ვეღარ დაითხოვდა პარლამენტს, აპრილში იყო ყველაზე ლოგიკური ამ კანონპროექტის შეტანა. როგორც არ უნდა გაწელილიყო მისი მიღება, პროცესი იქნებოდა უფრო კონტროლირებადი. ახლა რა და როგორ იქნება, ცოტა რთული საკითხია. არის კიდევ ერთი პრობლემა: თვით უმრავლეობაშიც არ არის ერთნაირი დამოკიდებულება ამ კანონპროექტისადმი. რესპუბლიკელებს განსხვავებული პოზიცია აქვთ. მე ეს არ მიკვირს. გულდასაწყვეტია, რომ სწორედ რესპუბლიკელების გამო შეიძლება ხელი შეეშალოს ამ კანონის მიღებას. მე ეს არ მინდა, რადგან რესპუბლიკურ პარტიაში არიან პიროვნებები, რომლებიც ჩემში დიდ სიმპათიას იწვევს. პირველ რიგში ეს არის დავით უსუფაშვილი. მისი გონიერების ყოველთვის მჯეროდა. არ მინდა, რომ სწორედ რესპუბლიკელები

აღმოჩდნენ ის ძალა, რომელის გამოც შეიძლება ვერ გამოსწორდეს უნივერსიტეტებში დღეს არსებული ვითარება.

– ახალი კანონი უნივერსიტეტების ავტონომიას რეალურად დააკანონებს?

– ავტონომიის დაკანონება კანონით, ეს პირობითი ცნებაა. უნივერსიტეტი კანონით ახლაც ავტონომიურია. რეალური ავტონომია ხელისუფლების პოლიტიკურ ნებაზეა დამოკიდებული. იმ პოლიტიკურ ნებაზე, რომ არ ჩაერიოს უნივერსიტეტის შიგა საქმეებში. თორემ გაიხსენეთ, ხუბუა როგორ გაუშვეს და ვინ გაუშვა. ნაციონალური მოძრაობის ლიდერები მიდიოდნენ და ეუბნებოდნენ, განცხადება დაწერე, წინააღმდეგ შემთხვევაში დაგიჭერენო. დაწერა. მერე უცებ აკადემიურმა საბჭომ აირჩია სურგულაძე. დაახლოებით ორი კვირა იყო ის რექტორი და დაწერა განცხადება გადადგომაზე და იმ საბჭომ წარმატებით აირჩია ბატონი კვიტაშვილი, რომელიც დილას ჯერ კიდევ ჯანდაცვის მინისტრი იყო. რა დამსახურებით აირჩია კვიტაშვილი – ცნობილი პროფესორი იყო, მეცნიერი თუ რა?! გასაგებია, რომ ეს ჩვენდა სამწუხაროდ, მართვადი პროცესი იყო. ავტონომიურობა ორ რამეზეა დამოკიდებული. პირველი – ხელისუფლებას უნდა ჰქონდეს პოლიტიკური ნება, რომ უნივერსიტეტის საქმეში არ ჩაერიოს; დიდი მნიშვნელობა აქვს, ვინ არის უნივერსიტეტის ხელმძღვანელი, რამდენად არის ის პიროვნუყლად დამოუკიდებელი და ავტოროიტეტული საზოგადოებაშიც და საზღვარგარეთაც. თორემ კანონში, რაც გაგიხარდება, ჩაწერე, თუ ის არ სრულდება...

– რამდენად მტკივნულ პროცესს უნდა ველოდეთ უნივერსიტეტში რექტორის არჩევნების შემდგომ? ფაქტია, დღეს უნივერსიტეტში ის ხალხი მუშაობს, ვინც ნაციონალებისთვის იყო მისაღები.

– მათ შორის ბევრი ღირსეული ადამიანია. ნაციონალები ცდილობდნენ დეკანები ეკონტროლებინათ. მაგალითად, ეკონომიკის და ბიზნესის ფაკულტეტზე მხოლოდ ერთი გამონაკლისი იყო, როცა დეკანის მოვალეობას ასრულებდა ქ-ნი ელენე ხარაბაძე, თორემ დანარჩენი პრაქტიკულად ყველა შემთხვევითი პიროვნება იყო. დღესაც ეკონომიკის ფაკულტეტს ისეთი დეკანი ჰყავს, რომ ასეთი ეკონომისტი მე არ გამიგია. ის ჯერ დეკანის მოვალეობის შემსრულებლად დანიშნეს, მერე ფაკულტეტი აიძულეს, რომ დეკანად აერჩიათ. გაიხსენეთ სტუდენტი ბარნოვი როგორ გახდა დეკანი. ის რა, ფაკულტეტმა აირჩია?! ფაკულტეტმა ვინც აირჩია, ბატონი ჯორბენაძე, ის არ დაამტკიცა დეკანად უნივერსიტეტის ხელმძღვანელობამ.

– ბატონო ლადო, დღემდე ორი კანდიდატი დასახელდა, ვინც უნივერსიტეტის რექტორის არჩევნებში მიიღებს მონაწილეობას, თქვენ და მარინა მუსხელიშვილი. შეგიძლიათ გვითხრათ, რა შანსები გაქვთ ამ ეტაპისთვის?

– პირველ რიგში, გეტყვით, რომ ქალბატონ მარინა მუსხელიშვილს პირადად ვიცნობ და დიდ პატივს ვცემ. ჩემთან უკვე კარგა ხანია, ყოველ შემთხვევაში, რაც საპარლამენტო არჩევნები ჩატარდა მას შემდეგ, მიდის კონსულტაციები უნივერსიტეტის პროფესორების მხრიდან, მათ შორის იმათო მხრიდანაც, ვინც დღეს უნივერსიტეტში უკვე აღარ არიან. კონსულტაციები მიდის სტუდენტენთანაც. ეს გასაგებია, იმიტომ, რომ „ქართულ ოცნებას“ წინასაარჩევნო პროგრამაში ეწერა, რომ უნივერსიტეტის რექტორი უნდა იყოს აკადემიური ხარისხის მქონე. როცა „ქართულმა ოცნებამ“ გაიმარჯვა, ყველა ელოდებოდა, რომ კოალიცია მოიცლიდა ამ დაპირების შესრულებისთვის. ამიტომ ეს კონსულტაციები იმართებოდა. მე ყოველთვის ხაზგასმით ავღნიშნავდი და ახლაც ვიმეორებ: მართალია, თითოეულ კანდიდატს აქვს უფლება თვითონ წამოაყენოს საკუთარი კანდიდატურა, მაგრამ მე პირადად ამას არ ვიზამ, თუ არ მეყოლება მხარდამჭერთა გუნდი, რომელიც ოფიციალურად დააფიქსირებს, რომ მათ უნდათ, რომ ლადო პაპავამ მიიღოს მონაწილეობა კონკურსში. რაც შეეხება იმას, თუ რა შანსები მაქვს, მე სპორტსმენი არ ვარ და უნივერსიტეტის არჩევნები ოლიმპიადა არ არის, რომ მხოლოდ არჩევნებში მონაწილეობა იყოს მთავარი. თუ ვერ გავიმარჯვე, არც აქედან შევქმნი ტრაგედიას. სამსახურიც მაქვს და ქართული საზოგადოების გარკვეული მხარდაჭერაც. ვთვლი, იმისათვის, რომ რექტორმა სერიოზული რეფორმა ჩაატაროს, მას ლეგიტიმაცია სჭირდება. ხაზს ვუსვამ, რომ რექტორობის შემთხვევაში თუ დავინახავ, რომ უნივერსიტეტის ავტონომია ილახება, მე პრობლემა არა მექნება, რომ პროტესტის ნიშნად გადავდგე.

– დაბოლოს, ფაქტია, რესპუბლიკელებს განათლების კანონთან დაკავშირებით განსხვავებული პოზიცია აქვთ. ხომ არ ფიქრობთ, რომ გუნდის შიგნითაც იქნება წინააღმდეგობა თქვენს კანდიდატურასთან?

– მე პიროვნულად ყველასთან კარგი ურთიერთობა მაქვს, თუმცა ამას ამ შემთხვევაში არანაირი მნიშვნელობა აქვს, რადგანაც რექტორად მე პოლიტიკურმა გუნდმა კი არ უნდა დამნიშნოს, არამედ თავად უნივერსიტეტმა უნდა ამირჩიოს. მთავარია მე მისაღები ვიყო უნივერსიტეტისთვის, და არა

მთავრობისათვის. მხოლოდ ამ შემთხვევაში შევძლებ უნივერსიტეტისათვის ავტონომიურობის მიღწევას და გაძლიერებას.

შორენა კოწოწაშვილი